

PM Rotel I (Dnr KS 2019/1970)

Riv upp Stockholms stads matstrategi och utforma en ny i linje med deklARATIONEN I Köpenhamn

Skrivelse av Clara Lindblom (V)

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Skrivelsen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

I skrivelsen till kommunstyrelsen av Clara Lindblom (V) framförs att Stockholms stads matstrategi ska rivas upp och att staden ska ta initiativ till att ta fram en ny som ligger i linje med deklARATIONEN I Köpenhamn.

Skribenten menar att matstrategin ska vara differentierad och ställa hårdare krav på förvaltningar och bolag än på stadens välfärdsverksamheter. Därför föreslår skribenten att all mat och dryck som staden köper in till förvaltningar och bolag ska vara växtbaserad - det vill säga inte utgöras av kött, mejeriprodukter eller andra animalier. Däremot ska exempelvis äldre inom äldreomsorgen och barn i förskola kunna välja friare och med fokus på mat som uppskattas och är näringsrik.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret framhåller att den övergripande strategin för God, hälsosam och klimatsmart mat samt Guiden för hållbara evenemang, (dnr KS 2018/267) har en hög ambitionsnivå och anser inte att det behövs ett nytt styrdokument inom området.

Mina synpunkter

Den grönbå majoriteten vill att Stockholms stad ska ligga i framkant när det kommer till upphandling av mat och att arbetet ska vägledas av stadens klimatmål och mål om god hälsa. Stockholms stad har med sin strategi för God, hälsosam och klimatsmart mat tagit ett stort kliv framåt i en viktig fråga. Stockholms stad arbetar exempelvis med att byta ut importerad mat till mat som tar högre hänsyn till ekosystem, miljö och klimat samtidigt som stadens mat ska bidra till en god folkhälsa och säkerställer att de som serveras måltider i stadens verksamheter, så som till exempel inom skola och äldreomsorg, får i sig god och näringsrik mat.

En del i stadens strategi är att öka andelen vegetabilier som staden serverar i sina verksamheter. Detta är också en viktig del av den deklaration från Köpenhamn (C40 Good Food Cities Declaration) som hänvisas till i skrivelsen. Deklarationen syftar främst till att städerna år 2030 ska ha styrt sin upphandling mot mer hälsosam och klimatsmart mat, ökat andelen vegetabilier i den mat som serveras, minskat antalet ohälsosamma måltider och halverat matsvinnet.

Stockholms stads strategi för God, hälsosam och klimatsmart mat ger den samlade inriktningen för det fortsatta arbetet med att förbättra den mat som serveras i stadens verksamheter. Genom strategin har vi lagt en god bas för arbetet framåt med mat och måltider för bättre folkhälsa och minskad miljö- och klimatpåverkan. Staden kommer därigenom fortsätta att utveckla sitt arbete med minskat matsvinn och klimatbelastning från mat framöver då det är en viktig del i arbetet med att minska stadens klimateffekter. Minskad klimatpåverkan från livsmedel är också en prioriterad fråga i stadens nya klimatstrategi som antogs av kommunfullmäktige i maj 2020.

Jag föreslår därmed att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelsen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 26 augusti 2020

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilaga

Skrivelsen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden Karin Wanngård och Kadir Kasirga (både S) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

- Att stadens matstrategi revideras.
- Att därutöver anföras följande.

Det är glädjande att den stadsövergripande matstrategi som den rödgrönrosa majoriteten tog fram under förra mandatperioden nu har blivit verklighet. För att klara mål om minskade utsläpp från maten måste vi tillsammans ta ansvar för hur vi gemensamt kan erbjuda klimatsmarta måltider i våra offentliga verksamheter. En stegvis förändring av hur maten produceras, transporteras och konsumeras är avgörande för en ekologiskt hållbar utveckling.

Matstrategin skulle dock behöva revideras på ett antal punkter.

För att strategin ska leda till att staden minskar sin negativa påverkan på djur, miljö och människors hälsa behöver strategin implementeras. I det arbetet är en av de viktigaste delarna att ta fram en modell för att beräkna, följa upp och redovisa miljö- och klimatpåverkan från stadens måltider. Att denna modell fortfarande inte är på plats är allvarligt. Redan förra våren lyfte flera remissinstanser fram hur viktig modellen är för deras arbete, men också för att kunna ställa samordnade krav i upphandlingar och ta fram relevanta mål och indikatorer till stadens budget. Denna försening innebär i praktiken ett förlorat år för stadens klimatarbete på området. Det är mycket allvarligt.

Ny forskning varnar dessutom för att risken är stor att vi missar Parisavtalets temperaturmål och att klimatkrisen är mer brådskande än vi har förstått. I arbetet med Agenda 2030 finns mål om hållbar konsumtion och bekämpande av klimatförändringarna. Majoriteten vill ofta framhålla sitt arbete med Agenda 2030 men verkar ovilliga att ta nödvändiga steg för att uppnå målen.

När en stor offentlig upphandlare som Stockholms stad ställer krav kan det få stort genomslag. Men det kräver att kraven är samordnade. När stadsövergripande strategier antas kan det få stor betydelse. Men det kräver att de konkretiseras till mål, delmål och indikatorer som följs upp i ordinarie processer. Om så inte sker kommer matstrategin inte bli mer än en hyllvärmare. Flera av remissinstanserna lyfte för ett år sedan vikten av att det utifrån matstrategin finns konkreta mål angående utsläpp och matsvinn som följs upp via stadens ledningssystem ILS. Den grönbå budgeten som presenterades efter att matstrategin antagits saknar dock helt indikatorer och mål för matsvinn och utsläpp från maten. Det räcker inte med fina ord i ett dokument om det inte blir några konkreta mål att arbeta efter och följa upp, istället har majoriteten gjort strategin till symbolpolitik utan effekt i verkligheten.

I strategin står att ett nätverk ska inrättas för att säkerställa implementering, kontinuerlig uppföljning, kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte. Nätverket ska på sikt kunna utvecklas och formaliseras till en enhet med övergripande ansvar för stadens mat och måltider. Vi anser att denna enhet skulle vara ett viktigt stöd för stadens verksamheter och bör därför formaliseras och inrättas redan nu. Enheten bör ha anställda dietister samt samordna det stadsövergripande nätverket.

Att majoriteten dröjde så pass länge med att lägga fram matstrategin innebar att utbildningsnämnden redan hade hunnit anta riktlinjer för måltider utan att kunna ta hänsyn till den stadsövergripande strategin. Det är beklagligt. De nämnder som har egna riktlinjer för måltider behöver se över och revidera dessa så att de går i linje med matstrategin.

Enligt Livsmedelsverket kan vegetarisk mat delas in i tre olika grupper: vegansk, lakto-vegetarisk och lakto-ovo-vegetarisk. Livsmedelsverket slår fast det behöver det erbjudas fler vegetariska måltider för att minska klimatpåverkan och att det finns stora hälsovinster med att äta mat från växtriket. Vegetarianer löper till exempel mindre risk att drabbas av en rad olika sjukdomar, som högt blodtryck, hjärt- och kärlsjukdom och vissa cancerformer. Vegetarisk kost är bättre för både klimatet och hälsan.

Enligt strategin begränsas dock vegetariska måltider till att endast innebära lakto-ovo-vegetariska måltider. Vi anser att det är fel. Strategin bör använda samma definition som Livsmedelsverket och på så sätt möjliggöra för stadens verksamheter att på olika sätt kunna erbjuda mer vegetarisk mat. De verksamheter som vill servera vegansk mat ska kunna göra det.

I strategin står det att det är viktigt att systematiskt följa upp synpunkter och önskemål om ett varierat utbud för att kunna möta en efterfrågan på vegetariska alternativ. Vi anser att veganska alternativ alltid ska kunna erbjudas i stadens verksamheter och att detta måste förtydligas i strategin.

Stadens verksamheter ska enligt strategin sträva efter att erbjuda minst två fullgoda huvudrätter, varav en vegetarisk. Precis som miljö- och hälsoskyddsnämnden lyfte fram i sitt remissvar förra året anser vi att *minst* en vegetarisk måltid ska kunna erbjudas. Vi tycker att det är fel att strategin ska hindra stadens verksamheter från att servera fler än en vegetarisk måltid. Miljö- och hälsoskyddsnämnden skriver också att minskade inköp av kött möjliggör en omfördelning så att grönsaker och rotfrukter av bättre kvalitet samt kravodlat kött kan köpas in utan kostnadsökningar.

Matstrategin är idag begränsande för de verksamheter som vill ha högre ambitioner och måste därför revideras. Den grönbå majoriteten behöver införa konkreta mål och indikatorer för att matstrategin ska kunna få effekt i verkligheten och inte bara vara en symbolpolitisk hyllvärmare. Förseningarna vi redan sett kopplat till matstrategin innebär förlorad tid för klimat- och miljöarbetet på området, det är hög tid för de grönbå att visa om de menar allvar.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Jan Valeskog, Kadir Kasirga och Karin Gustafsson (alla S) och Clara Lindblom och Rashid Mohammed (båda V) med hänvisning till Socialdemokraternas reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

I skrivelsen till kommunstyrelsen av Clara Lindblom (V) framförs att Stockholms stads matstrategi ska rivas upp och att staden ska ta initiativ till att ta fram en ny, differentierad matstrategi, som ligger i linje med deklARATIONEN i Köpenhamn.

Skribenterna menar att staden ska ha en differentierad matstrategi, där hårdare krav ställs på förvaltningar och bolag än på stadens välfärdsverksamheter. Därför föreslår skribenten att all mat och dryck som staden köper in till förvaltningar och bolag ska vara växtbaserad - det vill säga inte utgöras av kött, mejeriprodukter eller andra animalier. Däremot ska exempelvis äldre inom äldreomsorgen och barn i förskola kunna välja friare och med fokus på mat som uppskattas och är näringsrik. Skribenten föreslår därför att kommunstyrelsen beslutar om att ta initiativ till att ta fram en ny, differentierad matstrategi, som ligger i linje med deklARATIONEN i Köpenhamn.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 januari 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Av kommunfullmäktiges budget 2020 framgår att Stockholm ska vara en föregångskommun gällande upphandling av mat som minskar klimatpåverkan. Vidare framgår att byta ut importerad mat med högre påverkan på klimat och miljö mot mat producerad med hög miljö- och klimathänsyn som levererar ekosystemtjänster är ett viktigt sätt för Stockholm att ta globalt ansvar.

Stadsledningskontoret konstaterar att strategin för god, hälsosam och klimatsmart mat, dnr KS 2018/430 beslutad den 26 maj 2019, syftar till att bidra till en bättre folkhälsa och minskad miljö- och klimatpåverkan genom de livsmedel och måltider som köps in, produceras och serveras i stadens verksamheter.

Stadsledningskontoret konstaterar vidare att strategin ska leda till en bättre folkhälsa och minskad klimat- och miljöbelastning från den mat och de måltider som konsumeras inom stadens verksamheter, men också ligga till grund för att inspirera alla Stockholmare och besökare i staden.

Strategin omfattar alla stadens verksamheter och måltidssituationer men berör målgrupper i olika grad. Vård och omsorgsboende, dagverksamhet för äldre, daglig verksamhet inom funktionsnedsättning, boenden inom socialtjänsten där mat serveras, förskola, skola och gymnasieskola samt evenemang som anordnas i stadens regi berörs i hög grad då staden har stor rådighet över måltidssituationerna.

Grupper som bor i eget boende och handlar och lagar egen mat, som till exempel inom hemtjänst, seniorboenden, LSS gruppboende, öppna förskolan samt caféer och restauranger i stadens verksamheter, berörs mer indirekt. Stadens tjänstemän med ansvar för dessa verksamheter ska verka för att strategin får genomslag så långt det är möjligt.

Den övergripande strategin ska brytas ner i konkreta riktlinjer för förskola, grundskola och gymnasiet och för de äldre utformas en kostpolicy. Riktlinjer och kostpolicy ska följa en

gemensam röd tråd och sedan anpassas till respektive målgrupp och verksamhet och vara styrande för stadens måltidsverksamheter. Övriga verksamheter ska så långt det är möjligt förhålla sig till de övergripande riktlinjerna. Vid upphandling och inköp av klimatsmart mat av representation, catering och övriga inköp ska stadens matstrategi och Guiden för Hållbara Evenemang vara vägledande.

Av strategin framgår att en minskad klimatpåverkan ska uppnås genom att öka andelen vegetabilier och minska andelen kött och mejeriprodukter som serveras i stadens verksamheter. Livsmedelsverket och de Nordiska näringsrekommendationerna ska användas som utgångspunkt. Ur ett folkhälsoperspektiv är det bra att öka andelen vegetabilier, vilket har en positiv inverkan på hälsan. En begränsning av intaget av kött och charkprodukter kan minska risken för vissa cancerformer och hjärt- kärlsjukdom.

Stadsledningskontoret bedömer att den övergripande strategin för God hälsosam och klimatsmart mat samt Guiden för hållbara evenemang, dnr KS 2018/267 har en hög ambitionsnivå och anser inte att det behövs ett nytt styrdokument inom området.